Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallitussihteeri Perttu Wasenius
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Hallituksen esityksen sisältö

- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa.
  - Lakiin koottaisiin henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset muista PLM:n hallinnonalan laeista.
  - Henkilötietosäännökset on vastaavasti koottu yhteen lakiin mm. Rajavartiolaitoksen, poliisin ja Tullin osalta.
- Lisäksi muutettaisiin asevelvollisuuslakia, lakia puolustusvoimista, aluevalvontalakia, sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettua lakia, sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annettua lakia, terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annettua lakia, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annettua lakia ja turvallisuusselvityslakia.
- Tavoitteena saada lait voimaan 6.5.2018, kuitenkin viimeistään 25.5.2018.

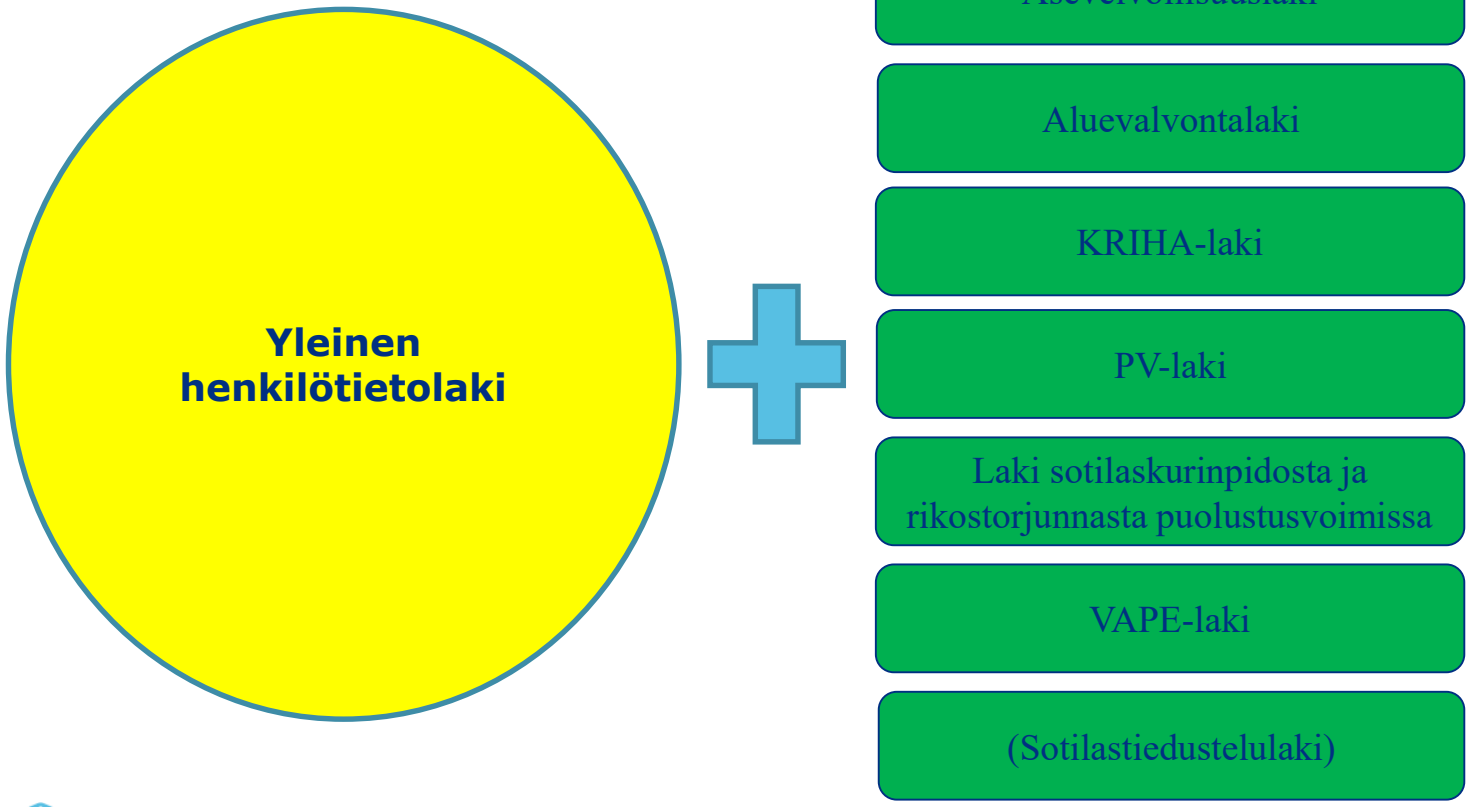
Suomen henkilötietolainsäädäntö 5/2018 asti

- Henkilötietolakia sovelletaan kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn Suomessa.
  - Yleislaki, jossa säädetään henkilötietojen käsittelyssä noudatettavista periaatteista, oikeusturvasta, valvonnasta, seuraamuksista yms.
- Suomessa on lisäksi noin 1000 muuta lakia, joihin sisältyy henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityissääntelyä.
  - Erityissääntely koskee tyypillisesti yksittäisten viranomaisrekisterien tietosisältöjä, tietojen luovutettavuutta ja säilytysaikoja yms.
  - Taustalla perustuslakivaliokunnan vakiintunut käytäntö, jonka mukaan pelkkä henkilötietojen kirjaaminen viranomaisen rekisteriin muodostaa yksityisyyden suojan rajoituksen. Viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä säädettävä siksi yksityiskohtaisesti.

Puolustusvoimissa sovellettava henkilötietolainsäädäntö / nykytila

- PLM:n hallinnonalan henkilötietojen käsittelyä koskeva erityissääntely:
  - Asevelvollisuuslaki (asevelvollisrekisteri)
  - Laki puolustusvoimista (lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri)
  - Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen rekisteri)
  - Laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa (sotilasoikeudenhoidon tietojärjestelmä, kurinpitoratkaisurekisteri, turvallisuustietorekisteri, tilapäiset henkilörekisterit)
  - Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta (kriisinhallintahenkilöstörekisteri)
  - Aluevalvontalaki (aluevalvonnan lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri)
  - (Sotilastiedustelulaki)

Puolustusvoimissa sovellettava henkilötietolainsäädäntö / nykytila

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

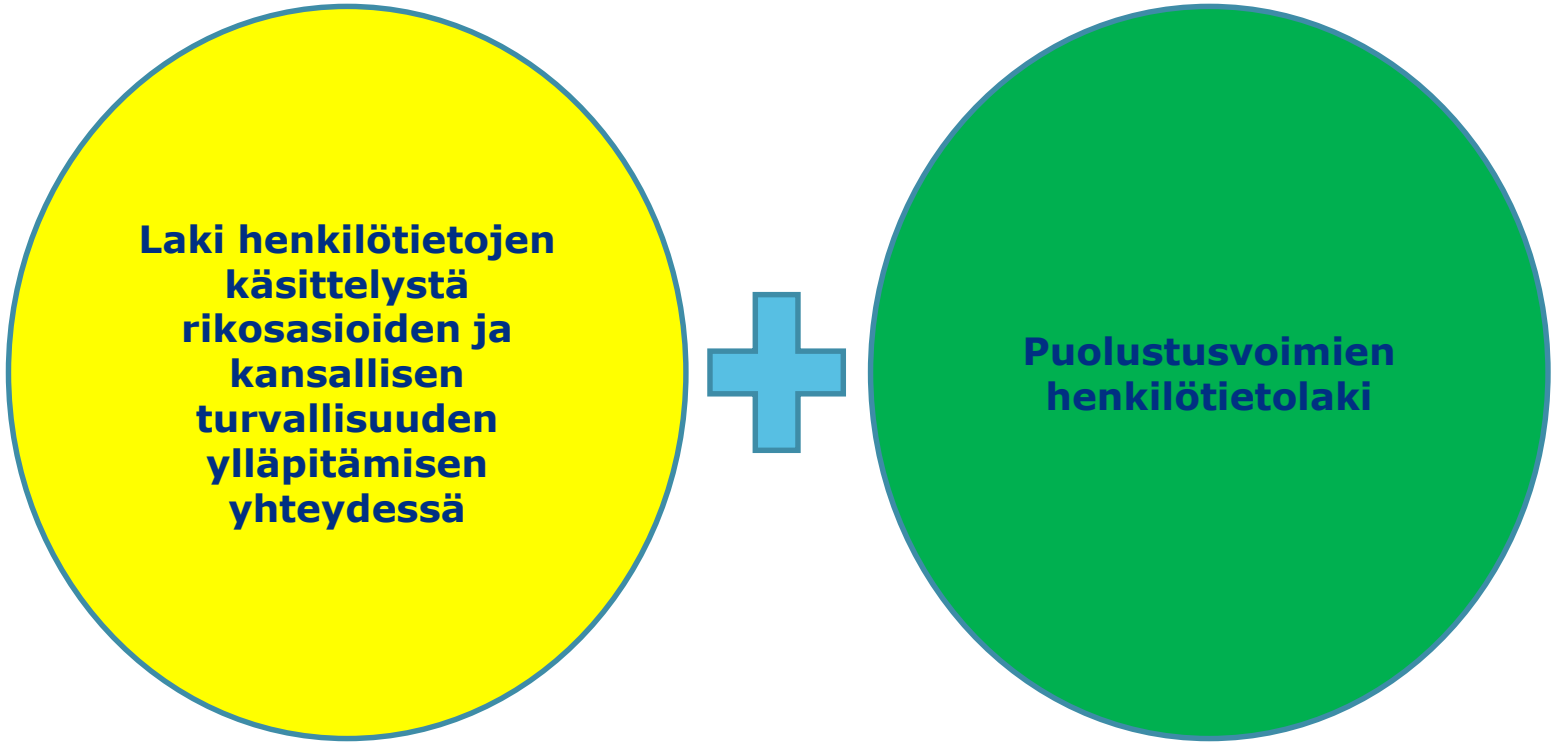
Suomen henkilötietolainsäädäntö 5/2018 alkaen

- Henkilötietolaki kumotaan 25.5.2018.
- Uusina yleissäädöksinä aletaan soveltaa EU:n tietosuoja-asetusta ja rikosasioiden tietosuojadirektiiviä.
  - Tietosuoja-asetusta sovelletaan suoraan sellaisenaan
  - Direktiivi pannaan erikseen täytäntöön kansallisella lailla.
- Koska EU:lla ei kuitenkaan ole lainsäädäntötoimivaltaa kansallisen turvallisuuden alalla, valtaosa PV:n toiminnasta jää sekä asetuksen että direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.
  - Käytännössä lähinnä tavanomaiseen henkilöstöhallintoon liittyvä henkilötietojen käsittely kuuluu EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Tältä osin PV soveltaa siten tietosuoja-asetusta.
  - Kaiken muun PV:n toiminnan osalta on erikseen kansallisesti ratkaistava, mitä lainsäädäntöä aletaan soveltaa nykyisen yleisen henkilötietolain sijaan.

Puolustusvoimissa sovellettava henkilötietolainsäädäntö 5/2018 alkaen

- Hallituksen esityksen mukaan henkilötietolainsäädännön yleisenä osana PV:ssa alettaisiin soveltaa OM:ssä valmisteltua lakia henkilötietojen käsittelystä rikosasioiden ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä.
  - OM antaa ko. lakia koskevan HE:n eduskunnalle viikolla 14/2018(?)
  - PLM on osallistunut lain valmisteluun ja se on räätälöity sopimaan nimenomaan turvallisuusviranomaisten tarpeisiin. PV:n lisäksi ko. lakia soveltaisivat poliisi, RVL, Tulli, Rikosseuraamuslaitos, Oikeusrekisterikeskus ja syyttäjälaitos.
- Puolustusvoimia koskeva erityissääntely samalla koottaisiin yhteen lakiin.
  - Sääntely vastaisi tämän jälkeen rakenteeltaan muiden turvallisuusviranomaisten henkilötietolainsäädäntöä.

Puolustusvoimissa sovellettava henkilötietolainsäädäntö 5/2018 alkaen

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Puolustusvoimien henkilötietolaki / rakenne

- 1 luku: Yleiset säännökset
- 2 luku: Puolustusvoimien henkilörekisterit
- 3 luku: Henkilötietojen käsittely
- 4 luku: Henkilötietojen luovuttaminen ja tiedonsaantioikeudet
- 5 luku: Henkilötietojen poistaminen Puolustusvoimien henkilörekistereistä
- 6 luku: Voimaantulo

- Lain rakenne noudattaisi henkilötietojen käsittelyn elinkaarimallia tietojen keräämisestä niiden poistamiseen asti.
- Tavoitteena, että rekisteröity saa yhdestä laista kokonaiskuvan siitä, mitä tietoja PV hänestä käsittelee, mihin käyttötarkoituksiin tietoja käsitellään, kenelle ja mihin käyttötarkoituksiin niitä luovutetaan ja kuinka kauan tietoja säilytetään.

Puolustusvoimien henkilötietolaki / keskeiset ehdotukset (1)

- PV:n pysyvät henkilörekisterit:
  - Asevelvollisrekisteri
  - Sotilasoikeudenhoitorekisteri
  - Sotilastiedustelurekisteri
  - Turvallisuustietorekisteri
  - Aluevalvonnan lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri
  - Kulkuluparekisteri
- Pääesikunta toimisi jatkossa kaikkien pysyvien henkilörekisterien rekisterinpitäjänä.
- Lisäksi mahdollisuus perustaa tarvittaessa tilapäisiä henkilörekistereitä esim. yksittäistä tiedustelutehtävää tai esitutkintaa varten.

Puolustusvoimien henkilötietolaki / keskeiset ehdotukset (2)

- Rekisterien sallitut tietosisällöt kirjoitettaisiin nykyisiä pykäliä joustavampaan muotoon.
  - Laissa ei enää säädettäisi siitä, mitä yksittäisiä tietoja kuhunkin rekisteriin saa tallettaa.
  - Säädettäisiin sen sijaan tietoluokista, joihin kuuluvia tietoja kuhunkin rekisteriin saa tallettaa.
- Henkilötietojen ns. toissijaisesta käytöstä säädettäisiin nykyistä yksiselitteisemmin ja kattavammin.
  - Sääntely mahdollistaisi Puolustusvoimien henkilörekistereissä olevien tietojen hyödyntämisen nykyistä laajemmin erityisesti sotilastiedustelutehtävissä ja kansainvälistä apua annettaessa tai vastaanotettaessa.
- Henkilötietojen luovutettavuutta muille viranomaisille ja tiedonsaantia koskevat pykälät päivitettäisiin kokonaisuudessaan.

Puolustusvoimien henkilötietolaki / keskeiset ehdotukset (3)

- Viranomaisten tiedonvaihtoa helpotettaisiin mm. seuraavilla:
  - Poliisi voisi saada passi- ja henkilökorttihakemusten yhteydessä tiedon asevelvollisuuden suorittamisesta suoraan asevelvollisrekisteristä
  - Yliopistot, ammattikorkeakoulut ja muut oppilaitokset voisivat saada tiedon varusmiespalveluksen suorittamisesta suoraan asevelvollisrekisteristä
  - PV voisi saada asevelvollisten terveystiedot nykyistä aiemmin ja kattavammin.
- PV:n kansainvälisestä tiedonvaihdosta säädettäisiin ensimmäistä kertaa erikseen ottaen huomioon PV:n toiminnan erityispiirteet.
  - Säännökset tietojen luovuttamisesta ulkomaille KV-palvelukseen, esitutkintoihin ja tiedustelutehtäviin liittyen.

Puolustusvoimien henkilötietolaki / keskeiset ehdotukset (4)

- Tiedonsaantioikeuksia koskevat säännökset päivitettäisiin ottaen erityisesti huomioon sotilastiedustelun ja PV:n rikostiedustelun tarpeet saada laajasti tietoja eri viranomaisten rekistereistä.
- PV voisi antaa myös asevelvollisille käyttöoikeuden PV:n henkilörekistereihin PV:n johdon ja valvonnan alaisena.
  - Tarve koskee esim. varusmieslääkäreitä, tiedustelun reserviläisiä ja poikkeusoloissa laajemminkin.
- Poliisille, RVL:lle ja MPK:lle voitaisiin antaa oikeus tallettaa tietoja suoraan PV:n rekistereihin.

Puolustusvoimien henkilötietolaki / sotilastiedustelua koskeva sääntely (1)

- Sotilastiedustelurekisteri ja mahdollisuus perustaa tilapäisiä henkilörekistereitä.
- Uutena konseptina PV saisi kerätä henkilötietoja enintään puolen vuoden ajaksi sen selvittämiseksi, onko niillä merkitystä tiedustelutehtävien hoitamisessa.
  - Koskisi sotilastiedustelun lisäksi myös rikosten ennalta estämistä ja paljastamista.
- Tiedustelutietoa saisi luovuttaa ulkomaille tiukoin ehdoin.
  - Otettava huomioon mm. vastaanottajamaan ihmisoikeustilanne, tietojen luovutuksen merkitys Suomen KV-suhteille ja rekisteröidyn oikeuksille.
  - Ulkomaille saisi luovuttaa vain tarkasti rajatun henkilöryhmän tietoja, massaluovutukset kiellettyjä.
- Sotilastiedustelun henkilötiedoilla olisi poikkeuksellisen pitkä 50 vuoden säilytysaika.

Puolustusvoimien henkilötietolaki / sotilastiedustelua koskeva sääntely (2)

- Henkilötietolailla ei luotaisi minkäänlaisia tiedonhankinnan toimivaltuuksia, vaan lakia sovellettaisiin ainoastaan tiedon käsittelyyn.
- Sotilastiedustelua koskevat säännökset kattaisivat sekä PV-lain nojalla harjoitettavan sotilastiedustelun että ehdotetut uudet toimivaltuudet.
  - Sääntely siten tarvitaan ehdotetun sotilastiedustelulain voimaantulosta riippumatta.

Liitelait / keskeiset ehdotukset

- PV-lakiin lisättäisiin uusi yleinen tiedonsaantipykälä, joka mahdollistaa yksittäistapauksessa tiedonsaannin toiselta viranomaiselta silloinkin, kun yksityiskohtainen tiedonsaantisäännös puuttuu.
  - Mm. poliisilla ja RVL:lla on jo vastaava yleinen tiedonsaantioikeus.
- DNA-tietojen käsittelyssä siirryttäisiin suostumukseen perustuvasta käsittelystä lakisääteiseen käsittelyyn.
  - Käytännössä DNA-tietoja kerätään tällä hetkellä lähinnä kriisinhallintatehtävien yhteydessä.
  - DNA-tietojen luovuttaminen muuhun käyttötarkoitukseen kuin vainajan tunnistamiseksi olisi kiellettyä.
- MPK:n tiedonvaihtoa PV:n ja poliisin kanssa parannettaisiin.
  - Tavoitteena, että pystytään paremmin seulomaan, kenelle vapaaehtoista sotilaskoulutusta annetaan.
  - Poliisi voisi saada aselupaharkintaa varten tietoja osallistumisesta MPK:n toimintaan.